

SAKSFRAMLEGG

Saksnr:	Utval:	Dato
	Formannskap/plan- og økonomiutvalet	

Sakshandsamar:	Arkiv:	ArkivsakID
Lin Tove Thomassen	FE-010, TI-&13	20/684

Vedlagte saksdokument:

Høyringsuttale - endringar vallov og valforskrift - 2021 valet

Høyring - forslag til endringer i vallova, valforskrifta og forskrift om val til Sametinget

Høringsnotat(1219965)

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Høyringsuttale vedlagd saka vert oversend Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Saksopplysningar:

I juni 2017 utnemnde regjeringa eit vallovutval som skulle lage forslag til ny vallov og vurdere endringar i vallova. I mai 2020 vart vallovutvalet si utreiing; [NOU 2020: 6 Frie og hemmelige valg](#) overlevert til Kommunal og moderniseringsdepartementet som har mål om å fremja proposisjon for Stortinget innan utgangen av 2022. Utreiinga er ute til høyring med høyringsfrist 31.12.2020.

Samtidig meiner departementet at einskilde endringar bør igangsetjast allereie ved stortings- og sametingsvalet i 2021. Dei har difor sendt ut eiga høyring for desse endringane med frist 30. september 2020.

Høyringsuttalen til Valutvalet si utreiing vert lagt fram for kommunestyret seinare i haust. Denne høyringsuttalen gjeld for endringar som vert vurdert mot stortings- og sametingsvalet i 2021.

I den samanheng foreslår departementet desse endringane i vallova:

- *Ombodsplikten ved stortingsval blir endra slik at det er tilstrekkeleg for fritak at personen gir ei skriftleg erklæring om at vedkommande ikkje ønsker å stå på ei valliste.*
- *Ein veljar med psykisk eller fysisk funksjonsnedsetting som treng hjelp til å stemme, kan sjølv peike ut ein hjelpar. Kravet om at ein valfunksjonær også skal vere med inn i valavlukket, blir oppheva.*
- *Kravet om at valstyret i kommunen ved stortingsval og fylkestingsval skal sende alle valkorta frå førehandsstemmegivinga til fylkesvalstyret, blir oppheva.*

Departementet foreslår desse endringane i valforskrifta:

- *Førehandsstemmer som er mottatt den siste veka før valdagen, skal sendast på ein raskare måte enn med vanleg innanlands brevpost.*
- *Valkort skal sendast ut digitalt til alle med stemmerett som er busette innanriks.*
- *Alle stemmesetlane med stemmer som er gitt utanriks, skal påførast stempel, uavhengig av teljemetoden i kommunen.*
- *Stemmesetelen for stortingsval får enkelte tekniske endringar.*

Departementet foreslår også endringane i forskrift om valg til Sametinget.

- *Førehandsstemmer som er mottatt den siste veka før valdagen, skal sendast på ein raskare måte enn med vanleg innanlands brevpost.*
- *Refusjonsbeløpet til oppteljingsvalstyra blir auka frå 28 kroner til 36 kroner per manntalsført i kretsen.*
- *Ein veljar med psykisk eller fysisk funksjonsnedsetting som treng hjelp til å stemme, kan sjølv peike ut ein hjelpar. Kravet om at ein valfunksjonær også skal vere med inn i valavlukket, blir oppheva.*

Dei føreslåtte endringane skal ikkje gje ekstra utgifter for kommunen under valgjennomføringa. Når det gjeld utgifter knytt til sending av førehandsstemmer er ordninga slik at ein veljar kan stemme i kva som helst kommune fram til fredagen før valdagen. Mottakskommunen sender deretter stemmen i post til den kommunen veljar er manntalsført i. For å sikre at stemmen kjem fram til kommunen i tide, ønskjer departementet at kommunane skal sende stemmen som ei «ekspressending» heile siste veka før valdagen. Utgiftene knytt til dette vert dekkja av Valdirektoratet, så lenge kommunen nyttar deira tilbod om sending under valet.

Departementet ønskjer å senda ut valkorta digitalt til alle som er manntallsregistrert med ei folkeregistrert adresse i kommunen. Dei som har reservert seg eller ikkje teke i bruk ei digital løysing for mottak av informasjon vil få valkortet tilsendt på papir. Det er ikkje eit krav om å nytta valkort under stemmegjevinga, men dersom veljar tek med seg det digitale valkortet, vil det gå raskare og redusere fare for å gjere feil i vallokalet. Sidan dette ikkje har vore prøvd ved tidlegare val i Vaksdal kommune, må ein ta høgde for at ein veljar og stemmemottakar vil bruke litt meir tid i vallokalet, men ikkje på ein slik måte at veljarane skal få ei negativ oppleving av prosessen. Dersom det vert gjeve god opplæring av valmedarbeidarar og god informasjon til veljarane, så vil dette gje få konsekvensar for veljar.

Ved tidlegare val har veljararar som er avhengig av hjelp til å få avgitt sin stemme, fått melding om at ein valfunksjonær skal følgja veljar i avlukket. Veljar kan ha med seg ein ekstra, men dialogen skal vere mellom veljar og valfunksjonær. Dette for å sikre at det er veljar sjølv som skal velje kva parti han vil gje si stemme til og kva rettingar som skal gjere på stemmesettelen og dermed unngå utilbørleg påverknad. Etter at departementet har motteke klage på ordninga under tidlegare val, ønskjer dei å endre lovverket slik at veljar og medhjelpar er utan valfunksjonær i avlukket.

Endringa fører til at valfunksjonæren ikkje kan påsjå om veljar vert utsett for utilbørleg påverknad av medhjelpar i avlukket. Det vert argumentert med at ein veljar gjerne ikkje vil at ein valfunksjonær vite kva ein stemmer, sjølv om vedkomande har teieplikt. Departementet viser til at ein veljar har meir tillit til sin medhjelpar enn til ein valfunksjonær. Slik rådmannen ser det, vert dette ein prinsipiell diskusjon om kvar ansvaret for å hindre utilbørleg påverknad skal ligge. I slike tilfeller då

ein valfunksjonær ikkje kan følgja veljar i avlukket, vert også ansvaret for å unngå utilbørleg påverknad flytta til veljar sjølv. Endringa vil føre til at ein valfunksjonær kan gjere feil når ein skal forsøke å skilje mellom ein veljar som vert utsett for utilbørleg påverknad og ein veljar med fysisk eller psykisk nedsett funksjonsevne. Det vil bli nokså vanskeleg å ha eit godt nok grunnlag til å kunne gjere denne vurderinga, og samtidig gje veljar ein verdig stemmegjevingsprosess. Det bør derfor vurderast om ansvaret for å unngå utilbørleg påverknad under stemmegjevingsprosessen bør leggjast til veljar uavhengig av funksjonsnivå.

Rådmannen har utarbeida eit høyringssvar som støttar departementet sine forslag til endringar, med tilleggskommentarar til nokre av endringane. Med bakgrunn i dette vert høyringsuttale vedlagd saka lagt fram for kommunestyret.